

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยครองตำแหน่งแชมป์ผู้ส่งออกข้าวป้อนประชากรโลกมากที่สุด แต่เมื่อเทียบผลผลิตข้าวต่อไร่ของไทยกับประเทศคู่แข่ง เป็นเรื่องที่น่าตกใจอยู่ไม่น้อย ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 60 ล้านไร่ มีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 439 กิโลกรัมต่อไร่ (ไทยตำบลดอดคอม (2548)) ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศในภูมิภาคนี้ คุณภาพข้าวของไทยเทียบกับของเวียดนามหรือจีน ข้าวไทยจะมีคุณภาพดีกว่า แต่ในขณะเดียวกัน ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ยของจีนสูงมาก เฉลี่ยอยู่ที่ 1,002 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเวียดนามเฉลี่ยอยู่ที่ 755 กิโลกรัมต่อไร่ จากผลผลิตข้าวเฉลี่ยทั่วโลกประมาณ 648 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งถือว่าข้าวไทยมีปริมาณการผลิตต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย

ส่วนสาเหตุสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การปลูกข้าวของเกษตรกรไทย คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่นิยมเก็บเมล็ดข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ ไปใช้เป็นการทำพันธุ์สำหรับการเพาะปลูกในฤดูถัดไป แต่การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ไม่มีการคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวที่ดี จึงมีผลกระทบต่อความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์ พันธุ์ปน พันธุ์ไม่ต้านทานโรคและแมลง ทำให้ผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำ มีเปอร์เซ็นต์ข้าวหักสูง ทำให้ขายข้าวไม่ได้ราคา

เพื่อเป็นการฟื้นฟูรายได้ และเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในระดับแปลงนา ด้วยการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวลูกผสมพันธุ์ดี เริ่มจากการเพาะกล้าที่ถูกต้องและการปักดำด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งการจัดการดูแลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้สามารถลดระยะเวลา และต้นทุนให้กับเกษตรกรทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่ดี เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรข้อดีของข้าวลูกผสม คือให้ผลผลิตสูงกว่าข้าวสายพันธุ์แท้ประมาณ 15-20 เปอร์เซ็นต์ โดยปลูกในสภาพแวดล้อมเดียวกัน จำนวนเมล็ดต่อรวงมาก (250 เมล็ดต่อรวงขึ้นไป) เป็นการเพิ่มผลผลิตข้าวโดยไม่ต้องขยายพื้นที่ปลูก ลดการใช้สารเคมีเมื่อปลูกข้าวลูกผสมที่ต้านทานโรค และแมลงศัตรูข้าว รวมไปถึงประหยัดการใช้น้ำ และเพิ่มรอบการปลูก เมื่อปลูกข้าวลูกผสมอายุสั้น

บริษัท กรุงเทพอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ จำกัด จัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวลูกผสมให้แก่เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร โดยวิธีการเพาะกล้าใช้เครื่องปักดำ ที่ให้ผลผลิตต่อ

ไร่สูง จะเป็นการนำร่องการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ในการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ผลผลิตเฉลี่ย 1,200-1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าพันธุ์ข้าวทั่วไปในท้องตลาดถึง 3 เท่า และมีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น 90 วัน (หลังการปักดำ) เป็นการลดระยะเวลาในการทำนา และสามารถปลูกได้ทั้งนาปีและนาปรัง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาการผลิตข้าวของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกร ในการปลูกข้าวลูกผสม
- 2.4 เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตข้าวลูกผสมของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในหัวข้อของการวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ของการส่งเสริมการปลูกข้าวลูกผสมแก่เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นการวิเคราะห์สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของการปลูกข้าวลูกผสมของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร โดยกำหนดตัวแปรในการศึกษาดังนี้

3.1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- 5) จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน
- 6) ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร
- 7) เครื่องจักรกลการเกษตร/เครื่องทุ่นแรงในการเกษตร
- 8) เงินทุน/แหล่งเงินทุน
- 9) รายได้ในภาคการเกษตรและรายได้นอกภาคการเกษตร

3.2 ความเป็นไปได้ในการส่งเสริม

- 1) ประสบการณ์ในการทำนาข้าว
- 2) ขนาดพื้นที่การทำนาข้าว

3) ผลผลิตข้าว

4) ต้นทุนในการผลิตข้าว

3.3 เหตุผลในการตัดสินใจการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร

1) เหตุผลด้านสังคม

2) เหตุผลด้านเศรษฐกิจ

3) เหตุผลด้านกายภาพ

4) เหตุผลด้านชีวภาพ

5) เหตุผลด้านการผลิต

6) เหตุผลด้านการส่งเสริมและการบริการ

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการศึกษาคือเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกข้าวลูกผสมโดยใช้เครื่องปักดำ ของ บริษัท กรุงเทพมหานครเมล็ดพันธุ์ จำกัด ปีการเพาะปลูก 2548/49

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

1.1 ความเป็นไปได้ของการส่งเสริม หมายถึง ความเป็นไปได้ที่เกษตรกรตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกข้าวลูกผสมโดยใช้เครื่องปักดำในจังหวัดกำแพงเพชร

1.2 การปลูกข้าวลูกผสม หมายถึง การใช้เทคโนโลยีการผลิตและข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของ บริษัท กรุงเทพมหานครเมล็ดพันธุ์ จำกัด ตามประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวลูกผสมให้ได้คุณภาพ และปริมาณ

1.3 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรในโครงการส่งเสริมปลูกข้าวลูกผสมโดยใช้เครื่องปักดำในจังหวัดกำแพงเพชร ของบริษัท กรุงเทพมหานครเมล็ดพันธุ์ จำกัด

1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัท กรุงเทพมหานครเมล็ดพันธุ์ จำกัด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5 ด้านการส่งเสริม ได้ความรู้ไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกข้าวลูกผสมอย่างกว้างขวางขึ้น

1.6 ด้านการเกษตร สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง การปลูกข้าวลูกผสมให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของเกษตรกร

1.7 ด้านการวิจัยที่ต่อเนื่อง สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยด้านการปลูกข้าวลูกผสม ด้านอื่นๆ